

VERGİ BİLİNCİNİN VERGİ AHLAKI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: MALİYE VE İLAHİYAT BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ

Şahin YEŞİLYURT

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi,
shnyslyrt@gmail.com

Özet

Kamu hizmetlerinin sunulmasında devletler açısından büyük önemi olan vergilerin etkin bir şekilde toplanabilmesi için siyasi idareler, mükelleflerin vergiye yönelik mükellefiyetlerini tam olarak ifa edebilmeleri adına mükelleflerce sahip olunması gereken tutum ve davranışları etkileyen faktörleri doğru tespit etmeli ve bu tespitler doğrultusunda politikalar geliştirmelidir. Bu bağlamda çalışmada vergiye yönelik tutum ve davranışları önemli bir şekilde etkileyen vergi ahlakının oluşmasında vergi bilincinin etkisine yer verilmiştir.

Çalışmada vergi bilincinin vergi ahlakı üzerindeki etkisi incelenirken, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Maliye Bölümü ve İlahiyat Fakültesi öğrencilerine anket uygulaması yapılmıştır. Çalışmada örneklem kütesinin maliye bölümü ve ilahiyat bölümü öğrencileri arasından seçilmesindeki amaç ise; ağırlıklı olarak mali, ekonomik ve vergi kavramlarına yönelik ders alan maliye bölümü öğrencileri ile dini ve ahlaki konularda ders alan ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakı düzeyleri arasında kıyas yapılabilmesi olmuştur. Böylece farklı iki alan olan bu bölümlerin vergi ahlakının belirlenmesinde vergi bilincinin etkisi incelenmiştir. Yapılan ampirik çalışma neticesinde ise ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakına yönelik ifadeler maliye bölümü öğrencilerine kıyasla daha fazla katıldıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Bilinci, Vergi Ahlakı, Din ve Vergi

THE IMPACT OF TAX CONSCIOUS ON THE TAX ETHICS: DEPARTMENT OF PUBLIC FINANCE AND THEOLOGY STUDENTS SAMPLE

Abstract

In order to effectively collect the tax, which is very important for the state in the provision of public services, political authorities should be determined correctly that the tax liability for taxpayers to be owned by the taxpayers that they can perform exactly the factors that affect attitudes and behaviors and should develop policies in line with those identified. In this context, attitudes and behaviors at work in the formation of tax ethics for tax affects in a significant way is given to the impact of tax consciousness.

When examining the effect on tax morale of tax awareness in this study, the survey was conducted Zonguldak Bulent Ecevit University students which are the Department of the Public Finance and the Department of the Faculty of Theology students.As to purpose select the sample mass between department of public finance students and department of theology students, was compare between the department of public finance students who have a intensive program about the topics of economy, finance and tax and the department of theology students who have a program which including the topics of religion and ethics. So in this study investigated the impact of tax consious on tax ethics for the these departments that different two areas.

Keywords: Tax Conscious, Tax Ethics, Religion and Tax

1. Giriş

Devlet, kamusal hizmetleri sunarken ihtiyaç duyduğu finansman kaynağını vergilerden karşılar. Vergiler, devletin en önemli finansman kaynaklarından birisidir. Bu kaynaktan elde edilen gelirin toplamasında yaşanabilecek sıkıntılar devleti hizmet sunumu açısından zor duruma sokabilecek bir etkiye sahiptir. Bu etkiyi azaltabilmek adına devlet, dışsal bir baskı olmaksızın gönüllü vergi ödemeyi ifade eden vergi ahlakı düzeyini artırma yoluna gitmelidir. Vergi ahlakı düzeyini etkileyen bir takım etkenler vardır. Bu etkenler çalışma ile ilgili olanı ise vergi bilinci etmenidir. Vergi bilinci, devletin yerine getirmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerçekleşmesi için bireylerin vergilerin gerekliliğine inanması, bilmesi ve üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmesi halidir.

Bu çalışmada vergi bilincini vergi ahlakı üzerindeki etkisi araştırılırken, mali ve iktisadi bir eğitim alan maliye bölümü öğrencileri ile dini ve ahlaki bir eğitim alan ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakı skorları elde edilmiştir. Bu skorların elde edilmesi sonucunda iki bölüm arasındaki vergi bilinci ve vergi ahlakı düzeylerinde kıyaslama yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda, çalışmada örneklem kütlesi olarak Bülent Ecevit Üniversitesi Maliye Bölümü öğrencileri ile İlahiyat bölümü öğrencileri seçilmiş ve bu öğrencilerden 473'ü ile yapılan anket bulguları değerlendirilmeye alınmıştır.

Vergi bilincinin vergi ahlakı üzerinde etkisinin iki farklı bölüm arasındaki farklılıkların incelenmesini ele alan çalışmada ilk olarak ahlak, vergi ahlakı ve vergi bilinci ilişkisi ele alınmıştır. Daha sonra ise bunlar arasındaki ilişki ile anket bulguları neticesinde elde edilen demografik bilgiler ve vergi bilincinin vergi ahlakı üzerindeki etkisini inceleyen anket soruları ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

2. Ahlak, Vergi Ahlakı ve Vergi Bilinci

Tarihten günümüze tartışılan ve üzerinde halen tam bir uzlaşmanın sağlanamadığı ahlak konusu, maliye alanıyla yakından bir ilişki içindedir (Şahin, 2009:60). Birçok düşünür ahlak kavramına kendi penceresinden bakmış ve bu çerçevede tanımlamalar yapmıştır. Eflatun'a göre ahlak, iyilik ve erdem demektir. Kant'a göre ahlak, Her yerde ve zamanda neyi yapmamız gerektiğini değil, istememiz gerektiğini savunan fikirdir. Mandaville'ye göre ahlak, içi boş bir kavramdır. Eğer insanların kendi çıkarları olmazsa, toplum yararına ve ahlaka uygun davranmazlar. Bacon'a göre ahlak ise, içinde dinsel inançlar ve buyruklar olmadan da sahip olunabilecek bir durumdur, şeklinde ifade etmişlerdir (Aktan, 2004:21-23).

Ahlak, toplumsal yaşamda belirli kişi, grup ya da toplum için belirli zamanda ve belirli bir yerde geçerli olan değer yargılarını, örf, Sıı, norm ve kuralların oluşturduğu sistem bütünüdür (Aktan, 2004:16). Bu sistem bütünü toplumun temelini oluşturmaktadır. Toplumun ayakta tutan ve sağlıklı bir şekilde gelişmesini sağlayan bir temeldir. Toplum için bu kadar önemli olan ahlakın alt dalları bulunmaktadır. Bunlar; meslek ahlakı, medya ahlakı, mali ahlak şeklinde

sıralanabilir. Bu ahlak türlerinden çalışmanın kapsamını oluşturan mali ahlakın alt dalı olan vergi ahlakı ve bu vergi ahlakının üzerinde etkisi bulunan vergi bilincidir.

Vergi ahlakı, vergi ödeme konusunda içsel bir motivasyon olarak tanımlanmaktadır. Buradaki içsel motivasyon dışsal bir baskı olmaksızın gönüllü vergi ödemeyi ifade etmektedir (Aktan, 2006:126). Başka bir tanıma göre ise vergi ahlakı; verginin gereğine inanma ve yasal zorunluluklarını eksiksiz olarak yerine getirme fikrine sahip olmaktır (Tosuner ve Demir, 2009:2).

Vergiler bireylerin kullanılabilir gelirinde bir azalmaya yol açmasına rağmen insanlar niçin vergiye uyum gösterir ve neden vergilerini öderler (Torgler, 2003:6) sorusunun sorulma nedeni inceleyen maliye bilimcileri, vergilerin sadece yasal zora dayalı olarak ödendiği düşüncesinin mükelleflerin tutum ve davranışlarını açıklamada yetersiz kaldığını düşünmelerindedir. Zira, vergi denetimleri bu zorlamayı sağlayacak yeterlilikte olmamasına rağmen birçok insan düzenli olarak vergilerini ödemektedir. İnsanların vergi ödemelerinin diğer bir ifadeyle vergiye gönüllü uyumlarını açıklayan en önemli husus, vergiye karşı "içsel bir motivasyon" olarak ifade edilen vergi ahlakıdır. Vergi ahlakını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler sonucunda birey vergiye (vergiyi koyan idareye ve kendisine) karşı ahlaklı davranır ve vergisini öder. Peki, bireylerin vergi ahlakına sahip olmasına neden olan faktörler nelerdir. Bu faktörler; vergi ödeme gücünün etkinliği, mükellefin eğitim düzeyi, mükellefin devlete olan bağlılığı, mükellefin gelir düzeyi, vergi afları (Alkan, 2009:19-33), vatandaşlık bilinci, siyasi iktidarı kabul düzeyi, mensubu olduğu dini inanç (İzgi ve Saruç, 2011:137-140), cinsiyet, yaş, içinde yaşamış olduğu çevrenin tutum ve davranışları (Sağbaş ve Başoğlu, 2005: 133) ve vergi bilinci şeklinde sıralanabilir.

Yukarıda ifade edildiği gibi vergi ahlakını etkileyen birçok faktör vardır. Devlet, kamu harcamalarının finansmanı olan vergileri efektif olarak toplamak istiyorsa bu faktörleri doğru tespit etmeli ve bu faktörlerin olumsuz etkilerini gidermeye çalışmalıdır. Çalışmada bu önemli faktörlerden vergi bilincinin vergi ahlakı üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Vergi bilinci, devletin yerine getirmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için toplum bireylerinin usul, esas ve oranlara göre katkıda bulunmaları gerektiğini fark etme, bilme ve hatırlama yeteneğine sahip olmalarını ifade etmektedir (Edizdoğan, Çetinkaya ve Gümüş, 2010:202). Devletin görevlerini yerine getirmesinde ve toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında verginin taşıdığı önemi bilen ve bu bilinç içerisinde ödevlerini, olması gerekene uygun bir şekilde yerine getirme çabası içinde olan bir toplumsal davranış biçimi, vergi bilincinin temelini oluşturmaktadır (Akdoğan, 2009:188). Vergi bilinci sadece vergiyi ödeme, yükümlülüklerinin yerine getirme anlamında anlaşılmalı aynı zamanda mükelleflerin ödediği vergilerin harcandığı yerleri bilmesini de ifade etmektedir (Edizdoğan vd.. 2010:202). Tanımlamadan da anlaşılacağı üzere vergi bilinci, verginin gerekliliğine inanma, bunun devletin hizmetlerinin sürdürülebilmesi için gerekli bir faktör olduğunu kavrama ve devletin şeffaf bir yönetim adına yapmış olduğu harcamaları vatandaşlarla paylaşması

durumudur. Vergilerin nereye harcandığı konusunda bilgi sahibi olan mükellef, devlete daha sıkı bir bağla bağlanır. Ayrıca bu yükümlülüğü yerine getirme uğraşı içinde yer alırlar.

Vergi bilincinin vergi ahlakı üzerindeki etkileri araştırırken, vergi bilincinin oluşmasını etkileyen ve bunun gelişmesini sağlayan faktörlerin ortaya konulması gerekmektedir. Toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi, daha şeffaf ve hesap verilebilir devlet yönetimi toplumun gelir seviyesinin artması, ödenilen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi, aile içi eğitim, okul eğitim, ekonomik ve mali sonuçlarının vatandaşlara yansımaları, cezai yaptırımlar, vergiye yönelik reklam kampanyaları, vergi bilincine yönelik yarışmaların düzenlenmesi, medyada sempozyum ve kongrelerde verginin bir vatandaşlık görevi olduğunun vurgulanması, vergi haftası etkinlikleri gibi çalışmalar vergi bilincini etkileyen ve gelişmesine, artırılmasına olanak tanıyan faktörlerdir (İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, [İSMMM], 2010:68).

3. Literatür

Vergiye uyumun sağlanmasında ve vergi ahlakının geliştirilmesinde birçok yardımcı etken yer almaktadır. Bu etkenler vasıtasıyla mükelleflerin vergiye karşı olan tepkileri en aza indirilmeye çalışılır. Bu etkenlerden bazıları; eğitim, dini inanç ve sosyal çevre şeklinde sıralanabilir. Yerli ve yabancı literatürde bu etkilerin dereceleri hakkında birçok çalışma yapılmıştır. Türkiye'de yapılan çalışmalarda anket yöntemi kullanılarak bu davranışların yorumlanması amaçlanmıştır.

Zorlu (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Türkiye'de ilköğretim 9-15 yaş grubu arasındaki 3-8. sınıf öğrencilerinin vergi kavramından ne anladıklarını belirlemek ve sahip oldukları vergi bilinçlerinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu amaç çerçevesinde, 500 ilköğretim öğrencisine anket uygulanmış ve anketin sonuçlarına göre: ilköğretim öğrencilerinin vergi bilincini düzeyleri, cinsiyetlerine göre, anne veya baba öğrenim durumuna, baba mesleğine ve ailelerin ortalama aylık gelir durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği; anne mesleğine, okudukları sınıflara göre ise anlamlı farklılık gösterdiği ortaya konulmuştur.

İzgi ve Saruç (2011) tarafından Sakarya Üniversitesi'nde kolayda örnekleme yöntemine göre seçilmiş 1351 üniversite öğrencisine anket uygulanmıştır. Bu çalışma ile, devlete bağlılık düzeyi, vatandaşlık bilinci duygusu, iktidar partisinin kabul düzeyi ve dini inanç gibi sosyo-kültürel faktörlerin bireylerin kendi rızaları ile vergi ödemelerini ifade eden vergi ahlakları üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Analiz sonucunda vergi ahlakı ile devlete bağlılık, vatandaşlık bilinci ve din faktörü arasında anlamlı bir fark olduğu, vergi ahlakı ile iktidar partiyi kabul düzeyi arasında ise anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur.

İSMMM (2010) tarafından yapılan proje, Türkiye'de vergi bilincinin yaygınlığının ve derecesinin tespitine yöneliktir. Bu bağlamda, projenin alt amaçları; vergi bilincinin yerleşmesinde önemli iki etken olan vergide adalet ve eşitlik ilkelerinin Türkiye'de ne derecede uygulandığı, mükelleflerin bu duruma karşı

algılarının ne olduğu, vergi bilincini artırmanın hangi yollarla mümkün olacağı üzerine yoğunlaşmakta ve bu amaçla 1536 kişi ile anket uygulaması yapılmıştır.

Hazman (2009) yapmış olduğu çalışma da, vergi bilincini etkileyen muhtemel dışsal etkenleri ele almıştır. Bu çalışmada, değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek için lojistik regresyon analizi ve tekli ilişkiyi ortaya koymak için ise Ki-Kare bağımsızlık testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, şeffaflığın tam olarak sağlanamaması, kamusal mal ve hizmet sunumunun yetersizliği ve politik başarısızlık gibi etkenlerin vergi bilinci üzerinde olumsuz etkileri olduğu tespit edilmiştir.

Alkan (2009) tarafından Zonguldak İli Gelir Vergisi mükellefleri ile yapılan anket çalışmasını (tabakalı örneklem yöntemiyle 457 mükellef örnek kitle olarak seçilmiştir) ele aldığı çalışmada, vergi mükellefi olan gerçek kişilerin vergiyi nasıl algıladıkları ve vergiye olan bakış açılarından hareketle nasıl bir vergi bilincine sahip olduklarının tespiti yapılmaktadır. Bu amaç ile elde edilen temel sonuç, vergi bilincinin sadece vergiyi ödemekle eş tutulacak bir davranış olmadığıdır. Bu bilincin aynı zamanda, vergi uygulamalarına doğru bir eksenden bakış, bir yaşam tarzı anlayışı olduğunu belirtmektedir.

Ömürbek vd. (2007) tarafından yapılan çalışmada, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dördüncü sınıf öğrencileri ile anket yapılmıştır. Ankete 316 kişi katılmıştır. Çalışma neticesinde, Türkiye'de potansiyel vergi mükellefi durumunda ki üniversite öğrencilerine göre vergi ödemeyi/ödememeyi belirleyen en önemli faktörler sırasıyla ödenilen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi, daha şeffaf ve hesap verilebilir devlet yönetimi ve adil bir vergi yükü dağılımı şeklinde ifade edilmiştir.

Tosuner ve Demir (2007) tarafından yapılan çalışmada ahlakın önemi ile ahlakın hukuk ve iktisatla ilişkisi incelenmiştir. Ahlakın, vergiler açısından önemi ve vergi ahlakının boyutları çeşitli ampirik araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile ortaya konmaya çalışılmıştır.

Saraçoğlu (2008) tarafından yapılan çalışmada ise; yaş, cinsiyet, medeni durum ve eğitim gibi faktörlerin vergiye karşı tutum üzerindeki etkileri anket sonuçları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Ayrıca söz konusu faktörlerin etkilerinin görülmesi bakımından vergi oranlarının yüksek olup olmadığı, vergi gelirlerinin gerektiği gibi harcanıp harcanmadığı, vergi sisteminin adil olup olmadığı ve vergi kaçakçılığının en önemli nedenleri araştırılmıştır.

4. Araştırmanın Metodolojisi ve Bulguları

Çalışmanın bu kısmında öncelikle araştırmanın metodolojisine amaç, kapsam ve yöntem çerçevesinde yer verilmekte, ardından araştırmanın bulguları tartışılmaktadır.

4.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışma, mali eğitim alan maliye bölümü öğrencileri ile dini eğitim alan ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakı algısını ölçmeyi ve etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

4.2. Araştırmanın kapsamı

Araştırmanın kapsamına Bülent Ecevit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü öğrencileri ile İlahiyat Fakültesi öğrencileri dâhil edilmiştir. Bu örneklemin tercih edilmesinin sebebi, söz konusu bölümlerin birinin iktisadi ve mali eğitim almış olması ve alınan eğitim sonucunda devletin görevlerini yerine getirmesi için bu gelire ihtiyaç duyduğunun farkında olması diğerinin ise, toplumun gelişmesinde ve sorumlulukların yerine getirilmesinde ahlakın, erdemın ve dini inancın önemli bir yeri olduğunu ifade etmesidir.

4.3. Yöntem

Araştırmada veri elde etme tekniği olarak anket yöntemi tercih edilmiş ve maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinden toplamda 473 öğrenciye anket uygulanmıştır.

4.4. Araştırmanın Bulguları

Çalışmada vergi bilincinin vergi ahlakı üzerindeki etkilerinin alınan eğitim ile ilişkisini değerlendirmek için 473 üniversite öğrencisinin (maliye bölümü öğrencileri ile ilahiyat bölümü öğrencileri) yanıtladığı 14 ifadenin güvenilirliği Cronbach Alpha Katsayısı yöntemi kullanılarak değerlendirilmiş ve ankete katılan üniversite öğrencilerinin vergi ahlakı skoru oluşturulmuştur (Tablo 1). Beşli likert ölçeği kullanılarak toplamda 17 Soru sorulmuştur. Bu sorulardan 7. soru " Vergi kaçırmak yaygınsa vergi ödememek ahlaksızlık değildir", 12. soru " Bir tanıdığım vergi kaçırır ve yakalanmazsa, bu bende de zaman zaman vergi kaçırabileceğim fikrini doğurur" ve 17. soru " Ödediğim verginin ülkenin ihtiyaç duyulan alanlara harcandığına inanıyorum" ifadeleri yapılmış olduğumuz güvenilirlik testinde düşük skorlar elde ettiğinden anketimizden çıkarılmıştır.

Tablo 1: Soruların Alfa Katsayı Değerleri Tablosu

		Soru-Bütün Korelasyonlar	Soru Silindiğinde Alfa Katsayısı
C6	Vergi ödememek ahlaksızlık olarak kabul edilmelidir.	,405	,902
C8	Bir mükellef için vergi ödemek ahlaklı olmanın bir göstergesidir.	,542	,892
C9	Almış olduğum eğitim vergi ahlakına uyumu teşvik etmektedir.	,651	,888
C10	Almış olduğum mali ve ekonomik eğitim vergi ahlakını geliştirmektedir.	,657	,887
C11	Vergi ahlakının zayıf olması devleti mali ve ekonomik anlamda zor duruma sokmaktadır.	,512	,893
C13	Topluma karşı sorumluluğu olan biri vergisini tam olarak ödemelidir.	,737	,884
C14	Ödenmeyen vergilerin verilen hizmetleri aksattığını düşünüyorum.	,592	,890

Şahin YEŞİLYURT

C15	Ödenen vergiler toplumun gelişmesi için önemli bir katkı sağlamaktadır.	,598	,890
C16	Ödenen vergilerin nerelere harcadığını bilmek isterim.	,639	,888
C18	Hükümetlerin toplanan vergilerin kullanım alanlarına (eğitim, sağlık, savunma vb.) yönelik izlediği politikalar vergi verme davranışımı etkilemektedir.	,390	,898
C19	Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi vergi bilincini artırmaktadır.	,654	,888
C20	Daha şeffaf ve hesap verebilir devlet yönetimi vergi bilincini artırmaktadır.	,714	,885
C21	Toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi vergi bilincini artırmaktadır.	,637	,888
C22	Medyada, sempozyum ve kongrelerde verginin bir vatandaşlık görevi olduğunun vurgulanması vergi bilincini artırmaktadır.	,614	,889

Tablo 1' de görüldüğü üzere alfa katsayısı 0,89 olduğu için ölçek güvenilirdir.

4.4.1. Demografik bilgiler

Katılımcıların demografik bilgileri cinsiyet, bölüm, sınıf, aile geliri ve yaşanılan yer değişkenleri çerçevesinde elde edilen bilgiler aşağıda incelenmektedir.

4.4.1.1. Cinsiyet Değişkeni

Katılımcıların cinsiyet faktörü çerçevesinde sayısal dağılımı Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2: Cinsiyetiniz

	Sayı	Yüzde
Kadın	319	67,4
Erkek	154	32,6
TOPLAM	473	100,0

Ankete katılanlardan Yüzde67,4'ü kadın iken, Yüzde32,6'sı erkektir. Görüldüğü üzere ankete katılan kadınların yüzdesi erkeklerinkinin iki katından biraz fazladır.

4.4.1.2. Bölüm Değişkeni

Katılımcıların bölüm faktörü çerçevesinde sayısal dağılımı Tablo 3'de verilmektedir.

Tablo 3: Bölümünüz

	Sayı	Yüzde
Maliye	348	73,6
İlahiyat	125	26,4
TOPLAM	473	100,0

Ankete katılanlardan %73,6'sı maliye bölümü öğrencisi iken, %26,4'ü ilahiyat bölümü öğrencisidir. Maliye bölümü öğrencilerinin oransal olarak fazla olmasının temel nedeni anketin uygulandığı dönemde Bülent Ecevit Üniversitesinde mevcut bulunan ilahiyat bölümü öğrencilerinin toplam sayısının mevcudiyetinden kaynaklanmaktadır.

4.4.1.3. Sınıf Değişkeni

Katılımcıların kaçınıcı sınıfta olduklarına ilişkin dağılım Tablo 4'de verilmektedir.

Tablo 4:Sınıfınız

	Sayı	Yüzde
Birinci sınıf	176	37,2
İkinci sınıf	151	31,9
Üçüncü sınıf	80	16,9
Dördüncü sınıf	64	13,5
TOPLAM	471	99,6
EKSİK VERİ	2	,4
GENEL TOPLAM	473	100,0

Ankete katılanlardan % 37,2'si birinci sınıf, %31,9'u ikinci sınıf, %16,9'u üçüncü sınıf ve %13,5'i ise dördüncü sınıf öğrencisidir. Ayrıca ankete katılanlardan %0,4'ü ise bu bölüme cevap vermemiştir.

4.4.1.4. Gelir Değişkeni

Katılımcıların öğrenci olması nedeniyle kendilerine ait sürekli bir gelirin olmaması nedeniyle ailelerinin gelirleri anket kapsamında sorulmuş ve elde edilen bulgular Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5:Ailenizin Geliri

	Sayı	Yüzde
0-750 TL	59	12,5
751-1250 TL	145	30,7
1251-2000 TL	123	26,0
2001-2500 TL	75	15,9
2501 TL- üstü	59	12,5
TOPLAM	461	97,5
EKSİK VERİ	12	2,5
GENEL TOPLAM	473	100,0

Ankete katılan öğrencilerden %12,5'nin ailesinin aylık geliri 750 TL ve altında, %30,7'sinin geliri 751 TL ile1250TL arasında, %26'sinin geliri 1251TL ile 2000TL arasında, %15,9'nun geliri 2001TL ile 2500TL arasında ve %12,5'nin geliri 2501 ve

üzerinde bulunmaktadır. Ayrıca ankete katılanların %2,5'i bu soruya cevap vermemiştir.

4.4.1.5. İkamet Değişkeni

Katılımcıların yaşadıkları yerin türüne ilişkin bilgi Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6: Yaşadığınız Yer

	Sayı	Yüzde
Büyükşehir	173	36,6
İl	99	20,9
İlçe	103	21,8
Kasaba	19	4,0
Köy	56	11,8
TOPLAM	450	95,1
EKSİK VERİ	23	4,9
GENEL TOPLAM	473	100,0

Ankete katılanlardan %36,6'sı büyükşehirde, %20,9'sı ilde, %21,8'i ilçede, %4'ü kasaba ve %11,8'i köyde yaşamaktadır. Ayrıca ankete katılanlardan %4,9' u bu soruya cevap vermemiştir.

4.4.2. Karşılaştırmalı Frekans Analizi Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde demografik bilgiler kısmından elde edilen bölüm verileri ile beşli likert ölçeği ile elde edilen verilen karşılaştırmalı analizi ve değerlendirilmesi yapılacak ve böylece ilahiyat ve maliye bölümü öğrencilerinin vergi bilinçlerinin vergi ahlakına yansımaları incelenecektir.

4.4.2.1. Vergi Ödememek Ahlaksızlık Olarak Kabul Edilmeli Midir?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 7: Vergi Ödememek Ahlaksızlık Olarak Kabul Edilmeli Mi Sorusu Sonuçları

		Bölüm		TOPLAM	
		Maliye	İlahiyat		
6. Vergi ödememek ahlaksızlık olarak kabul edilmeli midir?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	40	11	51
		%	11,5%	8,8%	10,8%
	Katılmıyorum	Sayı	42	12	54
		%	12,1%	9,6%	11,4%
	Kararsızım	Sayı	27	7	34
		%	7,8%	5,6%	7,2%
	Katılıyorum	Sayı	128	37	165
		%	36,8%	29,6%	34,9%
	Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	111	58	169
		%	31,9%	46,4%	35,7%

	Sayı	348	125	473
TOPLAM	%	100,0%	100,0%	100,0%

Ankete katılan öğrencilerin 125 kişisi İlahiyat bölümü öğrencisi olup, bunların %46,4'ü vergi ödememenin ahlaksızlık olduğunu kabul etmektedirler. Maliye bölümü öğrencileri sayısı ise 348 kişi olup, bunların %31,9'u vergi ödememenin ahlaksızlık olduğunu kabul etmektedirler. Dini bir eğitim alan İlahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevap almış oldukları dini eğitimin vergi ahlakı skorunu yükselttiği tahmin edilmektedir.

4.4.2.2. Bir Mükellef İçin Vergi Ödemek Ahlaklı Olmanın Bir Göstergesi Midir?

Maliye bölümü ile İlahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 8: Bir Mükellef İçin Vergi Ödemek Ahlaklı Olmanın Bir Göstergesi Mi Sorusu Sonuçları

		Bölüm		TOPLAM	
		Maliye	İlahiyat		
8. Bir mükellef için vergi ödemek ahlaklı olmanın bir göstergesi midir?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	20	6	26
		%	5,8%	4,8%	5,5%
	Katılmıyorum	Sayı	29	8	37
		%	8,4%	6,4%	7,8%
	Kararsızım	Sayı	17	8	25
		%	4,9%	6,4%	5,3%
	Katılıyorum	Sayı	155	46	201
		%	44,7%	36,8%	42,6%
	Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	126	57	183
		%	36,3%	45,6%	38,8%
TOPLAM	Sayı	347	125	472	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Anketin bu sorusunda ise 6 numaralı soruya paralel bir ifade yer almaktadır. Soruda vergi ödememenin bir ahlaki değer göstergesi olup olmadığı araştırılmaktadır. Elde edilen bulgulara göre İlahiyat bölümü öğrencilerinin %45,6'sı vergi ödemeyi bir ahlaki değer olarak kabul ederken bu ifadeye kesinlikle katılmakta olduklarını ifade etmekte olup, maliye bölümü öğrencilerinin ise %36,3'ü bu yargıya kesinlikle katıldıklarını ifade etmektedirler.

Bu iki yargıda da görüldüğü gibi vergi ödememenin ahlaki bir tutum olduğu, bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda toplumu bir arada tutam ahlak unsurundan uzaklaşıldığı sonucuna İlahiyat bölümü öğrencileri, maliye bölümü öğrencilerine kıyasla daha yüksek bir skor elde ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

4.4.2.3. Almış Olduğunuz Eğitim Vergi Ahlakına Uyumu Teşvik Etmekte Midir?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 9: *Almış Olduğunuz Eğitim Vergi Ahlakına Uyumu Teşvik Etmekte Mi Sorusu Sonuçları*

		Bölüm		TOPLAM	
			Maliye	İlahiyat	
9. Almış olduğunuz eğitim vergi ahlakına uyumu teşvik etmekte midir?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	12	3	15
		%	3,5%	2,4%	3,2%
	Katılmıyorum	Sayı	12	5	17
		%	3,5%	4,1%	3,6%
	Kararsızım	Sayı	13	23	36
		%	3,8%	18,7%	7,7%
	Katılıyorum	Sayı	161	41	202
		%	46,5%	33,3%	43,1%
	Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	148	51	199
		%	42,8%	41,5%	42,4%
TOPLAM	Sayı	346	123	469	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Ankete katılan İlahiyat bölümü öğrencilerinin %74,8'i almış oldukları eğitimin vergi ahlakına uyumu teşvik ettiğini belirtmekte olup, bu oran maliye bölümü öğrencileri arasında %87,3'tür. Sorular verilen *Katılıyorum* ve *Kesinlikle katılıyorum* cevapları toplandığında alınan iktisadi ve mali eğitimin vergi bilincini etkilediği gözlemlenmektedir.

4.4.2.4. Almış Olduğunuz Mali Ve Ekonomik Eğitim Vergi Ahlakını Geliştirmekte Midir?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 10: *Almış Olduğunuz Mali Ve Ekonomik Eğitim Vergi Ahlakını Geliştirmekte Mi Sorusu Sonuçları*

		Bölüm		TOPLAM	
			Maliye	İlahiyat	
10. Almış olduğunuz mali ve ekonomik eğitim vergi ahlakını geliştirmekte midir?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	11	3	14
		%	3,2%	2,5%	3,0%
	Katılmıyorum	Sayı	11	12	23
		%	3,2%	10,0%	4,9%
	Kararsızım	Sayı	14	28	42
		%	4,1%	23,3%	9,0%
	Sayı	174	44	218	

Vergi Bilincinin Vergi Ahlakı Üzerindeki Etkisi: Maliye ve İlahiyat Bölümü Öğrencileri Örneği

	Katılıyorum	%	50,4%	36,7%	46,9%
		Sayı	135	33	168
	Kesinlikle Katılıyorum	%	39,1%	27,5%	36,1%
TOPLAM		Sayı	345	120	465
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Ankete katılan maliye bölümü öğrencilerinin %89,5'i almış oldukları mali ve ekonomik eğitimin vergi ahlakını teşvik ettiği düşüncesi hâkim iken, ilahiyat bölümü öğrencileri arasındaki bu oran %64,2'dir.

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin almış oldukları eğitimin vergi ahlakı üzerindeki etkisini ölçmeye çalışan bu iki soruda maliye bölümü öğrencileri ilahiyat bölümü öğrencilerine kıyasla daha yüksek sonuç elde etmektedirler. Bunun temel nedeni ise maliye bölümünün almış olduğu mali derslerin ilahiyat bölümü öğrencilerine kıyasla daha fazla almakta olmalarıdır.

4.4.2.5. Vergi Ahlakının Zayıf Olması Devleti Mali Ve Ekonomik Anlamda Zor Duruma Sokmakta Mıdır?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 11: Vergi Ahlakının Zayıf Olması Devleti Mali Ve Ekonomik Anlamda Zor Duruma Sokmakta Mı Sorusu Sonuçları

			Bölüm		TOPLAM
			Maliye	İlahiyat	
	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	15	8	23
		%	4,3%	6,4%	4,9%
	Katılmıyorum	Sayı	13	5	18
		%	3,8%	4,0%	3,8%
11. Vergi ahlakının zayıf olması devleti mali ve ekonomik anlamda zor duruma sokmakta mıdır?	Kararsızım	Sayı	9	3	12
		%	2,6%	2,4%	2,5%
	Katılıyorum	Sayı	136	46	182
		%	39,3%	36,8%	38,6%
	Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	173	63	236
		%	50,0%	50,4%	50,1%
TOPLAM		Sayı	346	125	471
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Mükelleflerin sahip olduğu vergi ahlakının zayıf olması devleti mali ve ekonomik anlamda zor duruma düşüreceği fikrine maliye bölümü öğrencileri %50 oranında katılmakta olup, bu oran ilahiyat bölümü öğrencileri arasında %50,4'dür. Maliye bölümü ile ilahiyat öğrencileri, devletin sorumluluklarını yerine getirebilmesi ile vergi ahlakı arasında yakın bir ilişki olduğunu belirtmektedir.

4.4.2.6. Toplum Karşı Sorumluluğu Olan Biri Vergisini Tam Olarak Ödemeli Midir?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 12: Topluma Karşı Sorumluluğu Olan Biri Vergisini Tam Olarak Ödemeli Mi Sorusu Sonuçları

		Bölüm		TOPLAM	
		Maliye	İlahiyat		
13. Topluma karşı sorumluluğu olan biri vergisini tam olarak ödemeli midir?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	12	5	17
		%	3,5%	4,0%	3,6%
	Katılmıyorum	Sayı	12	4	16
		%	3,5%	3,2%	3,4%
	Kararsızım	Sayı	4	2	6
		%	1,2%	1,6%	1,3%
	Katılıyorum	Sayı	140	30	170
		%	40,3%	24,0%	36,0%
	Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	179	84	263
		%	51,6%	67,2%	55,7%
TOPLAM	Sayı	347	125	472	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Ankete katılan maliye bölümü öğrencileri topluma karşı sorumluluğu olan birinin vergisini tam olarak ödemelidir yargısına %51,6'sı katılmakta iken, ilahiyat bölümü öğrencilerinde bu oran %67,2'dir. İlahiyat bölümünde alınan dini, ahlaki ve toplumsal bütünlüğe yönelik derslerin yoğun olması ilahiyat bölümü öğrencilerinde topluma karşı yüklenen sorumluluğun önemini ortaya koymaktadır.

4.4.2.7. Ödenmeyen Vergilerin Verilen Hizmetleri Aksattığını Düşünüyor Musunuz?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 13: Ödenmeyen Vergilerin Verilen Hizmetleri Aksattığını Düşünüyor Musunuz Sorusu Sonuçları

			Bölüm		TOPLAM
			Maliye	İlahiyat	
14. Ödenmeyen vergilerin verilen hizmetleri aksattığını düşünüyor musunuz?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	13	4	17
		%	3,8%	3,2%	3,6%
	Katılmıyorum	Sayı	24	5	29
		%	6,9%	4,0%	6,2%
	Kararsızım	Sayı	23	7	30
		%	6,6%	5,6%	6,4%
	Katılıyorum	Sayı	157	40	197
		%	45,4%	32,3%	41,9%
	Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	129	68	197
		%	37,3%	54,8%	41,9%
TOPLAM	Sayı	346	124	470	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Ödenmeyen vergilerin sunulan hizmetleri aksattığı düşüncesine inanan maliye bölümü öğrencilerinde oran %37,3 iken, ilahiyat bölümü öğrencilerinde bu oran %54,8'dir. Bu soruya verilen cevaplar dikkate alındığında maliye bölümünden beklenen ödenen vergi-kamu hizmeti görülebilirliği ilişkisinin özümsemesinin aksine ilahiyat bölümünün skoru daha yüksek çıkmıştır.

4.4.2.8. Ödenen Vergilerin Toplumun Gelişmesi İçin Önemli Bir Katkı Sağlamakta Olduğunu Düşünüyor Musunuz?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 14: Ödenen Vergilerin Toplumun Gelişmesi İçin Önemli Bir Katkı Sağlamakta Olduğunu Düşünüyor Musunuz Sorusu Sonuçları

		Bölüm		TOPLAM	
			Maliye	İlahiyat	
15. Ödenen vergilerin toplumun gelişmesi için önemli bir katkı sağlamakta olduğunu düşünüyor musunuz?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	12	5	17
		%	3,5%	4,1%	3,6%
	Katılmıyorum	Sayı	13	3	16
		%	3,7%	2,4%	3,4%
	Kararsızım	Sayı	20	9	29
		%	5,8%	7,3%	6,2%
	Katılıyorum	Sayı	136	38	174
		%	39,2%	30,9%	37,0%
		Sayı	166	68	234
		%	47,8%	55,3%	49,8%
	TOPLAM	Sayı	347	123	470
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Ankete katılan maliye bölümü öğrencilerin %47,8'i ödenen vergilerin toplumun gelişmesi için önemli bir katkı sağlamakta olduğunu düşüncesine sahip iken, ilahiyat bölümü öğrencileri arasında bu oran %55,3'tür.

Devletin devlet olması gereği bir takım hizmetler sunmak durumundadır. Bu hizmetlerin sunumunda devlet için en gerekli ve önemli gelir kaynağı vergilerdir. Ayrıca toplumun gelişmesi için bu gelir kaynağı devletler için vazgeçilmez bir kaynaktır. Mükelleflerin mükellefiyetlerini yerine getirmemeleri durumunda sunulması gereken hizmetlerin aksayacağı fikrine ilahiyat bölümü öğrencileri maliye bölümü öğrencilerine kıyasla daha yüksek bir skor elde etmektedirler.

4.4.2.8. Ödenen Vergilerin Nerelere Harcandığını Bilmek İster Misiniz?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 15: Ödenen Vergilerin Nerelere Harcandığını Bilmek İster Misiniz Sorusu Sonuçları

		Bölüm		TOPLAM	
		Maliye	İlahiyat		
16. Ödenen vergilerin nerelere harcandığını bilmek ister misiniz?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	12	6	18
		%	3,4%	4,8%	3,8%
	Katılmıyorum	Sayı	9	2	11
		%	2,6%	1,6%	2,3%
	Kararsızım	Sayı	10	1	11
		%	2,9%	0,8%	2,3%
	Katılıyorum	Sayı	96	29	125
		%	27,6%	23,4%	26,5%
		Sayı	221	86	307
		%	63,5%	69,4%	65,0%
TOPLAM	Sayı	348	124	472	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Ödenen vergilerin nerelere harcandığını bilmek isteyen maliye bölümü öğrencilerinde bu oran %63,5 iken, ilahiyat bölümü öğrencilerinde bu oran %69,4'tür.

4.4.2.9. Ödenen Vergilerin Çok Açık Ve Net Olarak Nerelerde Kullanıldığının Bilinmesi Vergi Bilincini Artırmakta Mıdır?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 16: Ödenen Vergilerin Çok Açık Ve Net Olarak Nerelerde Kullanıldığının Bilinmesi Vergi Bilincini Artırmakta Mı Sorusu Sonuçları

		Bölüm		TOPLAM	
		Maliye	İlahiyat		
19. Ödenen vergilerin çok açık ve net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi vergi bilincini artırmakta mıdır?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	13	4	17
		%	3,7%	3,2%	3,6%
	Katılmıyorum	Sayı	6	1	7
		%	1,7%	0,8%	1,5%
	Kararsızım	Sayı	15	3	18
		%	4,3%	2,4%	3,8%
	Katılıyorum	Sayı	114	28	142
		%	32,9%	22,4%	30,1%
		Sayı	199	89	288
		%	57,3%	71,2%	61,0%
TOPLAM	Sayı	347	125	472	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Ankete katılan maliye bölümü öğrencilerinden %57,3'ü ödenen vergilerin net olarak nerelerde kullanıldığının bilinmesi vergi bilincini artırdığını ifade ederken, bu oran ilahiyat bölümü öğrencilerinde %71,2'dir. İlahiyat bölümü öğrencilerinin vermiş olduğu bu cevap açık, şeffaf ve sade bir vergi sistemine duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

4.4.2.10. Hükümetlerin Toplanan Vergilerin Kullanım Alanlarına (Eğitim, Sağlık, Savunma Vb.) Yönelik İzlediği Politikalar Vergi Verme Davranışımı Etkilemekte Midir?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 17: Hükümetlerin Toplanan Vergilerin Kullanım Alanlarına (Eğitim, Sağlık, Savunma Vb.) Yönelik İzlediği Politikalar Vergi Verme Davranışımı Etkilemekte Mi Sorusu Sonuçları

		Bölüm		TOPLAM	
		Maliye	İlahiyat		
18. Hükümetlerin toplanan vergilerin kullanım alanlarına (eğitim, sağlık, savunma vb.) yönelik izlediği politikalar vergi verme davranışımı etkilemekte midir?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	9	3	12
		%	2,6%	2,4%	2,5%
	Katılmıyorum	Sayı	18	14	32
		%	5,2%	11,2%	6,8%
	Kararsızım	Sayı	36	13	49
		%	10,4%	10,4%	10,4%
	Katılıyorum	Sayı	174	45	219
		%	50,3%	36,0%	46,5%
	Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	109	50	159
		%	31,5%	40,0%	33,8%
TOPLAM	Sayı	346	125	471	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Hükümetlerin toplanan vergilerin kullanım alanlarına (eğitim, sağlık, savunma vb.) yönelik izlediği politikalar vergi verme davranışımı etkilemekte yargısına maliye bölümü öğrencilerinin %31,5'i katılmakta iken, ilahiyat bölümü öğrencileri arasında bu oran %40'dır.

4.4.2.11. Daha Şeffaf Ve Hesap Verebilir Devlet Yönetimi Vergi Bilincini Artırmakta Midir?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 18: Daha Şeffaf Ve Hesap Verebilir Devlet Yönetimi Vergi Bilincini Artırmakta Mı Sorusu Sonuçları

		Bölüm		TOPLAM	
		Maliye	İlahiyat		
20. Daha şeffaf ve hesap verebilir devlet yönetimi vergi bilincini artırmakta mıdır?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	11	3	14
		%	3,2%	2,4%	3,0%
	Katılmıyorum	Sayı	6	5	11
		%	1,7%	4,0%	2,3%
	Kararsızım	Sayı	18	11	29
		%	5,2%	8,8%	6,2%
	Katılıyorum	Sayı	128	46	174
		%	37,0%	36,8%	36,9%
	Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	183	60	243
		%	52,9%	48,0%	51,6%
TOPLAM	Sayı	346	125	471	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Ankete katılan maliye bölümü öğrencilerinden %52,9'u şeffaf ve hesap verebilir devlet yönetimi vergi bilincini artırmaktadır yargısına katılmakta iken, ilahiyat bölümü öğrencilerinde bu oran %48'dir.

4.4.2.12. Toplumun Eğitim Seviyesinin Yükselmesi Vergi Bilincini Artırmakta Mıdır?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 19: Toplumun Eğitim Seviyesinin Yükselmesi Vergi Bilincini Artırmakta Mı Sorusu Sonuçları

		Bölüm		TOPLAM	
		Maliye	İlahiyat		
21. Toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi vergi bilincini artırmakta mıdır?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	12	3	15
		%	3,5%	2,4%	3,2%
	Katılmıyorum	Sayı	7	6	13
		%	2,0%	4,8%	2,8%
	Kararsızım	Sayı	18	15	33
		%	5,2%	12,1%	7,0%
	Katılıyorum	Sayı	131	39	170
		%	37,8%	31,5%	36,1%
	Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	179	61	240
		%	51,6%	49,2%	51,0%
TOPLAM	Sayı	347	124	471	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi vergi bilincini arttırmaktadır yargısına maliye bölümü öğrencilerinde katılma oranı %51,6 iken, ilahiyat bölümü öğrencilerinde ise bu oran %49,2'dir.

4.4.2.13. Medyada, Sempozyum Ve Kongrelerde Verginin Bir Vatandaşlık Görevi Olduğunun Vurgulanması Vergi Bilincini Artırmakta Mıdır?

Maliye bölümü ile ilahiyat bölümü öğrencilerinin bu soruya vermiş oldukları cevaplar ve bu cevapların yüzdesel değerleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 20: Medyada, Sempozyum Ve Kongrelerde Verginin Bir Vatandaşlık Görevi Olduğunun Vurgulanması Vergi Bilincini Artırmakta Mı Sorusu Sonuçları

		Bölüm		TOPLAM	
		Maliye	İlahiyat		
22. Medyada, sempozyum ve kongrelerde verginin bir vatandaşlık görevi olduğunun vurgulanması vergi bilincini artırmakta mıdır?	Kesinlikle Katılmıyorum	Sayı	11	3	14
		%	3,2%	2,4%	3,0%
	Katılmıyorum	Sayı	15	8	23
		%	4,3%	6,4%	4,9%
	Kararsızım	Sayı	19	5	24
		%	5,5%	4,0%	5,1%
	Katılıyorum	Sayı	152	47	199
		%	43,8%	37,6%	42,2%
	Kesinlikle Katılıyorum	Sayı	150	62	212
		%	43,2%	49,6%	44,9%
TOPLAM	Sayı	347	125	472	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Ankete katılan maliye bölümü öğrencilerinden %87'si medyada, sempozyum ve kongrelerde verginin bir vatandaşlık görevi olduğunun vurgulanması vergi bilincini artırır fikrine katılmakta iken, bu oran ilahiyat bölümü öğrencilerinde %87,2'dir. Her iki bölümün vermiş olduğu cevabın birbirine yakın olması vergi bilincinin artırılması ihtiyacının iki bölümünde ortak düşüncesi ortaya koymaktadır.

Sonuç

Kamu hizmetlerinin sunulması için devletler açısından büyük önemi olan vergilerin etkin bir şekilde toplanabilmesi için siyasi idareler, mükelleflerin vergiye yönelik mükellefiyetlerini tam olarak ifa edebilmeleri için sahip olması gereken tutum ve davranışları etkileyen faktörleri doğru tespit etmeli ve bu tespitler doğrultusunda politikalar geliştirmelidir. Bu çalışmada vergiye yönelik tutum ve davranışları önemli bir şekilde etkileyen vergi ahlakı ve vergi ahlakını etkileyen vergi bilincine yer verilmiştir.

Çalışmada vergi bilincinin vergi ahlakı üzerindeki etkisi incelenirken, Bülent Ecevit Üniversitesi Maliye Bölümü ve İlahiyat Fakültesi öğrencilerine anket uygulaması yapılmıştır. Ankete katılan 348 öğrenci maliye bölümü öğrencisi iken, 125 öğrenci ise ilahiyat bölümü öğrencisidir. Çalışmada örneklem kütleinin maliye bölümü ve ilahiyat bölümü öğrencilerinden seçilmesinde ki amaç mali, ekonomik ve vergiye yönelik ders alan maliye bölümü öğrencileri ile dini ve ahlaki ders alan ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakı düzeyleri arasında kıyas yapabilmektir.

Yapılan ampirik çalışma sonucunda ilahiyat bölümü öğrencilerinin vergi bilinci ve vergi ahlakına yönelik ifadeler maliye bölümü öğrencilerine kıyasla daha fazla katıldıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Vergi ödememenin ahlaklı bir davranış olmadığını, topluma karşı sorumlulukları olan bir kişinin vergisinin tam olarak ödemesi gerektiğini, ödenen vergilerin toplumun gelişmesi için önemli bir katkı sağladığını ve ödenmeyen vergilerin sunulan hizmetleri aksattığını ifadelerine ilahiyat bölümü öğrencileri maliye bölümü öğrencilerine kıyasla daha yüksek skorlar elde etmiş bulunmaktadır. Ayrıca, ödenen vergilerin hangi alanlarda harcandığının bilinmesi, şeffaf ve hesap verilebilir devlet yönetiminin ve medyada, sempozyum ve kongrelerde verginin bir vatandaşlık görevi olduğunun vurgulanması vergi bilincini artırır ifadelerinde ilahiyat bölümü öğrencileri maliye bölümü öğrencilerine kıyasla daha yüksek skorlar elde etmişlerdir.

Elde edilen bu skorlar neticesinde ise, önümüzdeki dönemlerde ilahiyat bölümü öğrencilerine yönelik iktisadi ve mali konuları içeren dersler ile; maliye bölümü öğrencilerine ahlaki ilkeleri ve kuralları içeren derslerin aktarılmasının gerekli olduğu sonucu elde edilmiştir.

Kaynakça

- Akdoğan, A. (2009). *Kamu maliyesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aktan, C. C. (2004). *Toplam ahlak temiz topluma doğru*. İstanbul: Zaman Kitabevi.
- Aktan C. C., Dileyici D. ve Vural İ. Y. (2006). *Vergileme ekonomisi ve vergileme psikolojisi*. Ankara: Seçkin Kitabevi.
- Alkan, A. (2009). *Vergi bilinci ve vergi uygulamaları karşısında mükellef davranışlarının tespiti: zonguldak ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Edizdoğan N., Çetinkaya Ö. ve Gümüş E. (2010). *Kamu maliyesi*. Bursa: Ekin Basım Yayın.
- Hazman, G. G. (2009). Vergi bilincini etkileyen muhtemel dışsal etkenlerin lojistik regresyon analizi ile tespiti. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 4 (1), 53-54.

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (2010).*Türkiye’de vergi bilinci: İstanbul araştırması*.No: 134. İstanbul: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları

İzgi, K. ve Saruç N. T. (2011). Sosyo-kültürel faktörlerin vergi ahlakı üzerindeki etkisi: üniversite öğrencileri ile yapılan anket çalışması.*Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 137-140.

Ömürbek, N., Çiçek H. G. ve Çiçek S. (2007). Vergi bilinci üzerine bir inceleme: üniversite öğrencileri üzerinde yapılan anketin bulguları. *Maliye Dergisi*, (153), 102-107.

Sağbaş, İ. ve Başoğlu A. (2005).İlköğretim çağındaki öğrencilerin vergileri algılaması: afyonkarahisar ili örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 133.

Saraçoğlu, F. (2008). Yaş, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumunun vergiye karşı tutum üzerine etkilerinin anket sonuçları çerçevesinde değerlendirilmesi.*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (15), 16-17.

Şahin, A. (2009).*Kayıtdışı ekonomi ve vergi ahlakı etkileşimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Torgler, B. (2003).*Tax morale: theory and empirical analysis of tax compliance*. Universitat Basel, Basel.

Tosuner, M. ve Demir İ. C. (2009).vergi ahlakının sosyal ve kültürel belirleyenleri.*Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 2.

Tosuner, M. ve Demir İ. C. (2007). Toplumsal bir olgu olarak vergi ahlakı. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(3), 1.

Zorlu, Ö. (2012). *İlköğretim çağındaki öğrencilerin vergi bilinci düzeyi ve vergi bilinci düzeyi ile ilgili örnek uygulama: Ankara İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.